

GENERALDIREKTØREN

DR Byen

Emil Holms Kanal 20

DK-0999 København C

T +45 3520 3040

www.dr.dk

Maria Rørbye Rønn

D +45 3520 3628

13. juni 2016

Kære

Du har den 15. maj 2017 klaget over 'Quizzen med Signe Molde', som er blevet sendt den 11. maj 2017 på DR2. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og udarbejdet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Generaldirektør

Kopi: Journalen

Jurachef Peter Skov

Etikchef Inger Bach

Redaktionschef Ole Hjortdal

Gennemgang af sagen

Klager skriver den 15. maj 2017 til DR og klager over et afsnit af programmet 'Quizzen med Signe Molde', som blev sendt den 11. maj på DR2. Klager skriver: *"I udsendelsen laves sjov med Kinas umenneskelige behandling af fanger. Molde og hendes to gæster fjanter og forlyster sig med spørgsmål om, hvordan en stat mishandler mennesker. Det indgår i selve quizzen, at deltagerne skal svare på hvordan fangerne pines. Mens rigtige mennesker bliver pint på den mest grusomme måde, bliver det på fjantet og barnlig måde udnyttet til sjov og pjat i dansk TV.*

Er det virkelig etisk i orden i DR?"

Redaktionschef Ole Hjortdal svarer klager således: *"Det var med udsendelsen intentionen at vise, hvorledes Danmark fra officiel side knytter tættere og tættere bånd med et brutalt regime.*

Danmark, med statsminister Lars Løkke Rasmussen i spidsen, modtager pandabjørne som gave og indgår for dansk vedkommende favorable handelsaftaler vel vidende, at det kinesiske regime undertrykker, torturerer og henretter sin befolkning uden skelen til de helt basale menneskerettigheder.

Formålet med programmet var at vise dette paradoks ved hjælp af satirens virkemidler - og i det konkrete tilfælde med en gætteleg. Vi anerkender, at det er en grovkornet form for satire. Men intentionen var på ingen måde at gøre grin med tortur - men at udstille, at vores toppolitikere er dybt vidende om - og endda ret præcist kender til - de former for tortur, som regimet benytter. Trods denne konkrete viden knyttes der stadig tættere bånd med Kina."

Klager er ikke tilfreds med svaret, og han henvender sig den 24. maj til lytternes og seernes redaktør med en uddybning af sin kritik: *"Grovkornet satire er normalt rettet mod magthaverne, der kan tåle det, men dette vil kunne gøre ondt på netop dem, der er ramt af magthaverne. Hjortdal fortæller om gode intentioner, hvilket jeg ikke er i tvivl om, og jeg er normalt glad for denne quiz. Men forestil dig, at din far var blevet mishandlet frygteligt og stadig var i fængsel, og du så så på TV, at der blev fjanteret på denne måde med det hele. Eller forestil dig at den samme type spørgsmål blev brugt om, hvilke torturmetoder danske modstandsfolk blev pint med under besættelsen.*

Jeg vil gerne have opklaret, om DR kan stå inde for det etiske niveau i det, som skete i denne konkrete udsendelse, dvs det, som jeg har beskrevet øverst.

Hvis DR erklærer, at dette godt kan rummes indenfor DRs etik, så vil jeg spørge menneskerettigheds-organisationer og foreninger, der kæmper mod tortur i verden, om deres syn på det. Og naturligvis vil det også berettige til, at andre medier behandler det generelle spørgsmål: Hvor langt kan et licensbetalt medie gå i tankeløst fjanteri om andres ulykker."

Uddrag af 'Quizzen med Signe Molde'

Programmet "Quizzen med Signe Molde" bliver sendt på DR2. På programmets hjemmeside omtales det således: *"Aktuelt satireprogram. Ugens nyheder og begivenheder vendes og risttes over åben ild, og den altid skrappe Signe Molde styrer gæster, spørgsmål og point med fast og myndig hånd."*

Quizzen består i, at to –ofte kendte politikere – dystet på viden om aktuelle begivenheder i forskellige runder med nye emner for hver runde. Det første emne i det omtalte afsnit drejede sig om statsminister Lars Løkke Rasmussens officielle besøg i Kina. Runden blev præsenteret under følgende overskrift: *"I enhver statsmands karriere kommer man til et punkt, hvor man må spørge sig selv: Hvad er egentlig vigtigst for mit eftermæle: De universelle menneskerettigheder... eller pandaer og pølser?"*

Undervejs i den runde viste værten, Signe Molde, et klip fra Deadline på DR2, hvor Amnesty Internationals generalsekretær i Danmark, Tine Christensen, talte om torturmetoder i Kina. Klippet i quizzen stoppede lige før Tine Christensen nævnte den tredje torturmetode.

De to ministergæster, uddannelses- og forskningsminister Søren Pind og justitsminister Søren Pape Poulsen, skulle derefter dyste om, hvilken tredje torturmetode, som Amnesty Internationals generalsekretær havde nævnt i klippet i DR2-programmet Deadline.

Nedenfor er hele spørgsmålssekvensen skrevet ud:

"Kineserne har jo sådan en fin og ældgammel tradition med, at folk, der bliver lidt for kritiske... (Tine Christensen fra klippet svarer) "at det bliver hængt op i deres håndled; i timevis bliver banket, og får!..stop)

Signe Molde: "Ja, kritiske kinesere, de bliver hængt op i deres håndled, så bliver de banket, og så får de..hvad? "... "så får de én ting mere, en lille ting mere?"

"Det er ikke en panda....det vil også være tortur, hvis de hænger der og ikke kan kæle med den, men det er noget andet, de får."

Søren Pind slår på klokken: "Elektriske stød?"

Signe Molde: "Søren Pape, forestil dig, at det er en bandepakke, ikke?..forestil dig, at det er en rocker-bandepakke. Det er et rocker-bandemedlem, du har fået lov til at hænge rocker-bandemedlemmet op i håndleddene..(Søren Pind bryder ind og siger: "Nu skal du passe meget på, hun er lige ved at få dig helt derud..") ..op i håndleddene, du har fået lov at banke det (medlemmet) og så har du fået lov at gøre én ting mere, hvad ville du så gøre?"

Søren Pape: "Altså, ud over at banke?"

Signe Molde: "Ja, "

Søren Pape: "Det er ikke noget vandtortur og sådan noget?"

Signe Molde: "Du skal bare gætte løs. Det er et godt bud, det er et godt bud."

Søren Pape: "Tortureret bare?!" (latter)

Signe Molde: "Altså, nu er vi ude i sådan ..det..vi er ude i sådan konkrete eksempler. Op i håndleddene, banket og ..du skal bare tænke i strengere straffe. Tænk: "

Søren Pape: "Er det bare spærret inde, eller hvad?"

Signe Molde: "Bare!" (latter) "Nej, nej, nej, det er værre. Forestil jer, at I ikke skulle tænke på alt det der med menneskerettigheder. At I bare kunne gøre præcis hvad I ville med det her rocker-bandemedlem, hvad ville I så gøre?.....ud over at banke dem og hænge dem op i håndledet?" Hvad kunne man gøre af ubehagelige ting, hvad kunne man have lyst til?"

Søren Pape: "Er vi ude i noget slå-ihjel-noget?" (latter)

Signe Molde: "Altså, nej, nej..slet ikke. Det er noget tortur. Noget der gør ondt, og det er ikke rart."

Søren Pind: "Og det er ikke det der med elektriske stød, som jeg sagde før?"

Signe Molde: "Det har du da ikke sagt!"

Søren Pind: "Det startede jeg da med at sige, jeg trykkede på knappen, så sagde den ding, og så sagde jeg: Elektriske stød!"

Signe Molde: "Jaa!"

Søren Pind: "Men du vendte dig om mod ham, og så snakkede du videre med ham.. (latter og bifald)..og ved I hvad? (bifald) Jeg ved ikke..Jeg bliver helt ærligt nødt til at sige, at hun er den eneste kvinde, der behandler mig på den måde." (Bifald)

Signe Molde: "Aj, undskyld." (publikum siger: "Århhh")

Søren Pind: "Ej, ej, det skal I ikke sige, for der er ikke kun en spandfuld, men et helt landfuld, så det går nok."

Signe Molde: "Det tager han pænt. Undskyld."

Søren Pind: "Sagde du virkelig undskyld?"

Signe Molde: "Ja, ja, det gjorde jeg da."

Søren Pind: "Det er en mærkedag i denne her tv-udsendelse.. det er jo helt vildt."

Signe Molde: "Man kan godt mærke, at du også har været justitsminister. Du får et point, Søren Pind."

(bifald.)

Signe Molde: "For i Kina er det åbenbart sådan, at dem der er sure, de bliver...(klip til Deadline, hvor generalsekretær for Amnesty International Tine Christensen fortsætter replikken: "Hængt op i deres håndled; i timevis bliver banket og får elektrisk stød.")

Søren Pind: "Årh, ja."

Signe Molde: "Det er faktisk ikke særligt sjovt, altså. "

Søren Pape: "Nej."

Søren Pind: "Nej."

Signe Molde: "Det er lidt upassende, at I sidder og griner...og nu er der sådan en virkelig dårlig stemning i studiet. Altså, det der tortur, det skaber bare sådan en..det er ikke så rart, altså. Skal vi ikke se de der pandaer igen?"

Klip til Lars Løkke Rasmussen med pandaer. Publikum siger: "Nårhhh."

Signe Molde: "Så har vi allerede glemt alt om torturen, ikke?"

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

DRs etik rummer et kapitel 14 om satire, hvori der står¹, at det er afgørende, at satiren har afsæt i virkeligheden. Satiren skal spejle, forstørre eller tage afsæt i et eksisterende fænomen, handling, holdning, person eller personer. Det er tilfældet her. Det drejer sig om et netop overstået officielt besøg af den danske statsminister i Kina. I den forbindelse har statsministeren modtaget pandaer som et led i den kinesiske diplomatiske gunstbevisning, der kaldes "Panda-diplomati."

Konteksten skal være klar. Det var tilfældet i denne sag.

Dernæst står der som punkt, at satiren ikke må være unødigt onskabsfuld eller ydmygende over for personer eller en gruppe.

Ordet 'onskabsfuld' nævnes ikke her, og det er næppe relevant, at programmet skulle være blevet til ud fra et ønske om onskab.

Det er derimod klagers påstand, at det er uetisk og kan virke stødende på mennesker, der enten er blevet tortureret, eller har familiemedlemmer, der er blevet det, at programmet gør grin med en torturbegreb.

Det skal være muligt for DR at fremsætte satire – også meget grovkornet satire – om såvel enkeltpersoner som trosretninger eller stater, også selv om enkeltindivider eller grupper føler sig krænket på egne eller andres vegne. I hvert enkelt tilfælde er det en meget konkret bedømmelse og afvejning af, hvorvidt nogen kan føle sig krænket, stødt eller såret.

Ifølge redaktionschefens egne ord, så har programmets hensigt være at udstille en form for dobbeltmoral hos regeringen, hvor den ønsker venskabelige relationer til styret i Kina, samtidig med at ministre – som det fremgår af quizen – besidder en vis viden om torturmetoder i Kina over for anderledes tænkende.

Det næste krav i DRs regler for satire er, at visse grupper og emner kræver ekstra overvejelser. Det gælder for eksempel, når satiren rettes mod minoriteter eller er baseret på race eller religion.

I dette tilfælde laver tilrettelæggerne bag 'Quizen med Signe Molde' et quiz-spørgsmål på baggrund af en ekspert fra Amnesty International, som opremser gængse kinesiske torturmetoder mod systemkritikere. Selve sammenblandingen af et så alvorligt og følsomt emne med en humoristisk quiz er i sig selv nok til, at det må fordre 'ekstra overvejelser.' Det er imidlertid ikke det samme som, at overvejelserne skal føre til, at man ikke må anvende emnet. Blot skal man være klar over og tænke igennem, at sammenstillingen som i dette tilfælde kan forekomme at være krænkende og stødende for visse grupper. Dertil kommer, at kravet om ekstra

¹ <http://www.dr.dk/etik-og-rettelser/dr-etik/drs-etik>

overvejelser også må forstås sådan, at en DR-ansat også nøje skal overveje, om satiriske ytringer kan føre til, at man risikere en overtrædelse af lovgivningen. Som den tidligere underviser i medie-jura på Danmarks Journalisthøjskole, Oluf Jørgensen, skriver det: *"Ytringsfriheden for satiren tilkommer ikke hvad som helst, som en forfatter kalder satire. Ligegyldig nedrakning eller tilsvining af personer er ikke satire, men platheder og, i de groveste former, ringeagtsytringer."*²

De ekstra overvejelser bør også gå på, hvorvidt emnet for satiren har en sådan karakter, at det i almindelighed vil være stødende og upassende at bringe, og dermed vil det kunne føre til en kritik af DR, som fjerner det egentlige formål med satiren. Men det er stadig DRs ret også at ytre sig satirisk, selv om man er klar over, at det kan opfattes af nogle som stødende.

Endelig er satire en særlig humoristisk udtryksform, som kræver omtanke og overvejelser. Enhver ytring bliver ikke satirisk, blot fordi ophavsmanden kalder den for 'satire.' I dette tilfælde udtrykker programmets egen beskrivelse, at formålet er satire.

En uheldig form for satire kan dels gå på selve indholdet, dels kan det gå på timingen, der kan være mere eller mindre heldig. Igen er der tale om en meget konkret afvejning. DR har sin ret til for eksempel at lave sjov med en terrorbegivenhed og bruge den i en quiz, men det vil med stor sandsynlighed blive opfattet som upassende – navnlig afhængig af, hvor tæt quizen ligger på hændelsen. DR skal altså afveje sin konkrete hensigt om at ytre sig om en terroranslag med døde og sårede i forhold til den negative virkning, det vil have på mange mennesker, der føler sig ubehageligt til mode og krænkede over selve emnet for satiren.

DRs ret til at ytre sig satirisk er ubestridt, så længe den ikke bryder lovens bestemmelser. Kun lægges der i DRs programetiske bestemmelser op til, at DR bør afveje formålet og hensigten med ytringen i forhold til reaktionen. Det måtte forekomme indlysende, at valg af torturmetoder i Kina til et quiz-spørgsmål var kontroversielt og kunne kalde på negative reaktioner. Selve quizzens ramme med hyggesnak mellem gæster og vært rummer også en mulighed for, at den kan afdramatisere emnets alvor. Der er også en sandsynlighed for, at gæsterne – som jo er medlemmer af den samme regering, som quizen vil udstille – bliver opfattet på en anden måde, at intentionen med satiren var. Det alvorlige spørgsmål om tortur bringes ind i et quiz-format, hvor politikerne spiller med og netop ikke konfronteres med konsekvenserne af deres viden om tortur. Den nuværende justitsminister gætter med på, om det er vold, vandtortur eller mord, som de kinesiske myndigheder benytter sig af, mens landets forrige justitsminister bliver rost og modtager undskyldning af værten, fordi han blev 'overset' i første omgang for at have peget på muligheden af, at kineserne benytter elektriske stød til tortur.

² Mediejura – det handler om informations- og ytringsfrihed, forlaget Ajour 2013 p.257

Eftersom DR har lov til – af hensyn til ytringsfriheden – at gå ganske langt i sin satire er spørgsmålet snarere end forbud mod visse emner, hvordan disse emner bliver udført i henhold til det, der var intentionen med satiren. Og her balancerede 'Quizzen med Signe Molde' i denne sag på en kant, hvor det måtte forventes, at visse seere ville mene, at balancen ikke holdt.

Det næste punkt er, at arkivstof, hvor der indgår ikke-offentlige personer, normalt ikke kan anvendes uden skriftligt samtykke, samt at satirens genstand kan blive unødigt eksponeret, når satire-indslag genbruges i udsendelsen og/eller interaktive medier over længere perioder.

I det konkrete tilfælde og hvad angår det kritiserede spørgsmål benytter DR sig af et tidligere klip med en generalsekretær fra Amnesty International, som har udtalt sig i Deadline. Hun er talskvinde for en organisation, og hun må opfattes som en offentlig person. Det er i overensstemmelse med satire-reglerne, at 'Quizzen med Signe Molde' bruger dette klip. Bestemmelsen har ikke relevans her.

Konklusion og sammenfatning

DRs satire om kinesiske torturmetoder var ikke en overtrædelse af DRs programetiske regler. Quizzens form som et satirisk program med brod mod aktuelle politiske begivenheder er en kendt ramme, og DR har vide rammer for at bruge emner inden for kultur, politik og øvrige samfundsliv i satire og humoristiske indslag. DR skal af hensyn til en vidstrakt ytringsfrihed kunne gå ganske langt og herunder også kunne lave satire, som grupper og enkeltindivider opfatter som upassende. Til gengæld kan det aldrig være et selvstændigt mål for satiren blot at genere og støde grupper eller enkeltindivider uden et formål. DR har en forpligtelse til at overveje og indregne de negative følger ved at gå meget langt i valg af emner og udførelse af satire, sådan som det var tilfældet her. Herunder må det altid være en overvejelse, om intentionerne bag satiren også bliver afkodet, hvis der er tale om en meget grovkornet form for satire.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 12. juni 2017